[2025] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 63: 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 357

ਸ਼ਿਵਲੀਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਏ1: ਸ਼ਿਵਲੀਲਾ

ਏ2: ਕੁਮਾਰੀ ਕਾਵਿਆ

ਏ3: ਕੁਮਾਰੀ ਪੂਰਨਿਮਾ

ਏ4: ਕੁਮਾਰੀ ਸ਼ਰਵਿਆ

ਏ5: ਮਾਸਟਰ ਵੀਰੇਸ਼

ਏ6: ਕੇ.ਐਚ.ਐਮ. ਸ਼ਿਵਮੂਰਥਈਆ

ਬਨਾਮ

ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ,

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਆਰ1: ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ

ਆਰ2: ਸ੍ਰੀ. ਗਿਰੀਸ਼ ਬੀ.

ਆਰ3: ਡਾ. ਬਸਵਰਾਜਾ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2025 ਦਾ 3840-3841)

17 ਮਾਰਚ 2025

[ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਧੂਲੀਆ ਅਤੇ ਅਹਿਸਾਨੁਦੀਨ ਅਮਾਨੁੱਲਾ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਪੀੜਤ ਦੀ ਮੌਤ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 8000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ। ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੇਸ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 8000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ?

ਹੈੱਡਨੋਟ

ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ - ਪੀੜਤ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਐਮਏਸੀਟੀ, 10.01.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, 25,49,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 6% ਵਿਆਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 25,49,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 20,61,320/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਐਮਏਸੀਟੀ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 10,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੋਰ ਘਟਾ ਕੇ 8000/- ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ - ਸ਼ੁੱਧਤਾ:

ਸਥਿਤ: ਐਮਏਸੀਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ - ਐਮਏਸੀਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ - ਪੀਡਬਲਯੂ3, ਪੀਡਬਲਯੂ4, ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ6 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ - ਸਾਰੇ ਸਰੋਤਾਂ (ਕਿਸਾਨ, ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ/ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ) 'ਤੇ ਸੰਚਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 10,000/- ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 8,000/- ਰੁਪਏ ਬਹੁਤ ਘੱਟ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਵਾਦਿਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 8,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੀ ਬਜਾਏ 15,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ 35,66,600/- ਰੁਪਏ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 10, 11, 13, 14]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ [2009] 5 ਐਸਸੀਆਰ 1098: (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121; ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ [2017] 13 ਐਸਸੀਆਰ 100: (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680; ਕੇ ਰਾਮਿਆ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1338; ਨਿੰਗਾਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [2009] 8 ਐਸਸੀਆਰ 683: (2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 710; ਐਸ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, 2025 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 182 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਦਾਅਵਾ; ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ; ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ; ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਮੀ; ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ; ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚੇ; ਗੁਣਕ; ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਸੰਘ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ; ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2025 ਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3840-3841

2014 ਦੇ ਐਮਐਫਏ ਨੰਬਰ 6192 ਅਤੇ 2087 ਵਿੱਚ ਬੰਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 24.01.2023 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਸ਼ਿਵਲੀਲਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮ. ਅਤੇ ਹੋਰ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਐਡਵਾਂਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ:

ਅਸ਼ਵਿਨ ਵੀ. ਕੋਟੇਮਠ, ਹਰੀਸ਼ਾ ਐਸ.ਆਰ.

ਐਡਵਾਂਸ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ:

ਐਸ ਐਲ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ, ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗੁੰਜਨ ਸ਼ਰਮਾ, ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਗਾਂਧੀ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਜਨੀ ਸ਼ਾਹੀ, ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿੰਦਲ, ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਦੇਵ ਆਰੀਆ, ਰਾਜੇਸ਼ ਰੰਜਨ ਕੁਮਾਰ, ਆਰ.ਐਸ. ਮਿਸ਼ਰਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਫੈਸਲਾ

ਅਹਿਸਾਨੁਦੀਨ ਅਮਾਨਉੱਲ੍ਹਾ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ 24.01.2023 ਨੂੰ ਐਮਐਫਏ ਨੰਬਰ 6192/2014 (ਐਮਵੀ-ਡੀ) ਅਤੇ ਨੰ. 2087/2014 (ਐਮਵੀ-ਡੀ) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਇਮਪੁਗਨਡ ਆਰਡਰ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਬੰਗਲੁਰੂ ਵਿਖੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਹਨ ਜੋ 10.01.2014 ਨੂੰ ਹਰਪਨਾਹਲੀ ਵਿਖੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਵਲ ਜੱਜ ਅਤੇ ਮੋਟਰ ਐਕਸੀਡੈਂਟਸ ਕਲੇਮ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ IX (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਐਮਏਸੀਟੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ 2012 ਦੇ ਐਮਵੀਸੀ ਨੰਬਰ 73 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਤੱਥ:

3. ਸ਼੍ਰੀ ਕੇ.ਐਚ.ਐਮ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪਤੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 6 ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਤੋਂ 5 ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਿਰੂਪਾਕਸ਼ਈਆ ਦੀ 05.05.2012 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 05.05.2012 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 12:15 ਵਜੇ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰੀਹਰ-ਹੋਸਪੇਟ ਸੜਕ 'ਤੇ ਇਟਾਗੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਪਣੇ ਬਜਾਜ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਤਾਲਾਕੱਲੂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਰਾਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਫੋਰਡ ਕਾਰ ਜਿਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ KA36M1979 ਸੀ, ਨੇ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਕਾਹਲੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ। ਫੋਰਡ ਕਾਰ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਟੱਕਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਪਰਾਧ ਨੰਬਰ 24/2012 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 2791, 3372 ਅਤੇ 3383 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 304-A4 ਵੀ ਜੋੜੀ ਗਈ ਸੀ। 07.09.2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਐਮਵੀਸੀ ਨੰ 73 ਆਫ 2012 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 77,15,000/- ਰੁਪਏ (ਸੱਤਰ ਲੱਖ ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਐਮਏਸੀਟੀ ਨੇ, 10.01.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ 6% ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ 25,49,000/- ਰੁਪਏ (ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਉਨਤਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ।

4. ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 6192 ਆਫ 2014 (ਐਮਵੀ-ਡੀ) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਵੀ 2014 ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2087 (ਐਮਵੀ-ਡੀ) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ/ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 25,49,000/- ਰੁਪਏ (ਪੰਜੀ ਲੱਖ ਉਨਤਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ 20,61,320/- ਰੁਪਏ (ਵੀਹ ਲੱਖ ਇਕਾਹਠ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਵੀਹ) ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ:

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਲਗਭਗ 32 ਸਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਦਸੇ ਸਮੇਂ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਿਤਾ, ਮਾਂ, ਪਤਨੀ, ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਆਮਦਨ 40,000/- ਰੁਪਏ (ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ।

6. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ 9 ਏਕੜ 23 ਸੈਂਟ ਸਿੰਜਾਈ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਅਤੇ ਫਲ ਸਨ।

---

1 '279. ਜਨਤਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਸਵਾਰੀ ਕਰਨਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਨਤਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਹਲੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਹਨ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਵਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਜਾਂ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੰਨੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ, ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।'

3 '338. ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇੰਨੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ, ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।'

4 '304-ਏ. ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਬੰਧਤ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੇਲਾ, ਚੀਕੂ, ਅੰਜੀਰ, ਕਪਾਹ ਆਦਿ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ 6,00,000/- ਰੁਪਏ (ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੋਈ ਅਤੇ 3,00,000/- ਰੁਪਏ (ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਬੱਚਤ ਹੋਈ।5 ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 6,000/- ਰੁਪਏ (ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਕਮਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇੱਕ ਟਰੈਕਟਰ-ਟ੍ਰੇਲਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਟਰੈਕਟਰ-ਟ੍ਰੇਲਰ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ/ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 9,000 (ਨੌਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

7. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਮੌਤ ਨੇ ਆਸ਼ਰਿਤਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ/ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਬੁੱਢਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਐਮਏਸੀਟੀ ਨੇ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ/ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 10,000/- (ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ 4,20,000/- (ਚਾਰ ਲੱਖ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਥੋਕ ਵਿਕਰੇਤਾ/ਪੀਡਬਲਯੂ6 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚ ਉਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਖਰੀਦਦਾ ਸੀ, ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਵਿਕਰੀ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ 3,00,000/- (ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 5,00,000/- (ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ 40,000/- ਰੁਪਏ (ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ 10,000/- ਰੁਪਏ (ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਬਿਨਾਂ, ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 8,000/- ਰੁਪਏ (ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ ਹੋਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਨ

_____

5 ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦਾ ਜਮ੍ਹਾ।

6 ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਦਾ ਜਮ੍ਹਾ।

7 ਪੀਡਬਲਯੂ4 ਦਾ ਜਮ੍ਹਾ।

ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦਖਲ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ।

ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀਆਂ:

9. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਰਜ਼ਾ ਧਾਰਕ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ 8,000/- ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਮਏਸੀਟੀ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਸਿੱਟਾ:

10. ਸਾਡੀ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਸੋਚ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐਮਏਸੀਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ 4,20,000/- ਰੁਪਏ (ਚਾਰ ਲੱਖ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ6, ਜਿਸਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ ਕੇਲੇ ਦੀ ਫਸਲ ਖਰੀਦੀ ਸੀ, ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਤਾਜ਼ਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ 5,00,000/- ਰੁਪਏ (ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਇੱਕ ਟਰੈਕਟਰ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ3 ਦੇ ਸਬੂਤ ਵੀ ਸਨ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁੱਧ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਕ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀ ਪਾਸਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੈ ਜੋ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 6,000/- ਰੁਪਏ (ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਐਮਏਸੀਟੀ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

11. ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੀਡਬਲਯੂ3, ਪੀਡਬਲਯੂ4, ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ6 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਸੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਸਰੋਤਾਂ 'ਤੇ ਸੰਚਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 10,000/- (ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ 8,000/- (ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ। ਤੱਥ

ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਵੀ ਐਮਏਸੀਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ, ਪਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਮੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ/ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਔਖੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।

12. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਐਮਏਸੀਟੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 8,000/- (ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਆਮਦਨ 40,000/- (ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

13. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਆਮਦਨ 15,000/- (ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਰਲਾ ਵਰਮਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ, (2009) 6 ਐਸਸੀਸੀ 121 ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਣਯ ਸੇਠੀ, (2017) 16 ਐਸਸੀਸੀ 680 ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇ ਰਾਮਿਆ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, 2022 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 1338 ਵਿੱਚ, ਨਿੰਗੰਮਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (2009) 13 ਐਸਸੀਸੀ 710 ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ '... 1988 ਦਾ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਐਕਟ ਇੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਮਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹੈ। ਕਠੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਜੋ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੀਤ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਅਸਲ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ...' ਮੌਜੂਦਾ ਕੋਰਮ ਨੇ ਐਸ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, 2025 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 182 ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ।

14. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਮਪੁਗਨਡ ਆਰਡਰ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮਾਸਿਕ ਆਮਦਨ ਨੂੰ 8,000/- (ਰੁਪਏ) ਦੀ ਬਜਾਏ 15,000/- (ਪੰਦਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ) ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਾਅਵਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਵਿਆਜ ਦੀ ਦਰ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਬਜਾਏ 7.5% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ:

ਲੜੀ ਨੰ	ਮੁਆਵਜੇ ਦਾ ਹੈੱਡ	ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ
1.	ਆਮਦਨ	15,000 ਰੁਪਏ
2.	ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ 40% ਵਾਧਾ	15,000 ਰੁਪਏ + 6,000 ਰੁਪਏ = 21,000 ਰੁਪਏ
3.	ਨਿੱਜੀ ਅਤੇ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ 1/5ਵੀਂ ਕਟੌਤੀ	21,000 ਰੁਪਏ - 4,200 ਰੁਪਏ = 16,800 ਰੁਪਏ
4.	ਗੁਣਕ	16
5.	ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	16,800 ਰੁਪਏ x 12 x 16 = 32,25,600 ਰੁਪਏ
6.	ਰਵਾਇਤੀ ਮੁੱਖ i) ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ii) ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	33,000 ਰੁਪਏ
7.	ਸੰਘ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ	3,08,000 ਰੁਪਏ
8.	ਕੁੱਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ	35,66,600 ਰੁਪਏ

15. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

16. ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਖੁਦ ਚੁੱਕਣੇ ਪੈਣਗੇ।

17. ਵਾਧੂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਆਈ.ਏ.ਨੰ. 65015/2024 ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ; ਜਿਵੇਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਈ.ਏ.ਨੰ. 65016/2024 [ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ] ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

[ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ]